

לחיות בתוך כל מה שעובר עלינו

משיבת נפש - אות מט

כמה וכמה עתים עוברים על כל אחד מישראל עתים לטובה עתים לרעה, חס ושלוש, שהם הכ"ח [העשרים ושמונה] עתים האמורים בספר קהלת ובהם כלולים כל העתים העוברים על כל אחד ואחד מיום הולדו עד יום מותו, אשר עליהם התחנן דוד :

"בידך עתותי הצילני מיד אויבי ומרודפי", וזה עקר שלמות הצדיק הגדול במעלה המלמד תורה ודעת לישראל, כמו יששכר שיוכל להאיר בכל אחד מישראל שיוכל להתחזק ולהשאר על עמדו בכל הזמנים והעתים העוברים עליו, בבחינת: "ומבני יששכר יודעי בינה לעתים לדעת מה יעשה ישראל", שידע כל אחד מישראל מה לעשות בכל עת ועת איך להתחזק ולהחיות את עצמו בכל עת ועת כפי העת והזמן פעם בתורה, פעם בתפלה, פעם בצדקה, פעם בצעקה ושועה ותחנה ובכיה, פעם בשמחה וחדוה, פעם בדבור, פעם בשתיקה, ויש עת שצריכין ומוכרחין לבטל את עצמו דיקא מהעבודה, בבחינת בטולה של תורה זהו קיומה, כי יש עת שצריכין לאכל או לישן בשביל קיום הגוף או לדבר עם בני אדם כדי לפקח דעתו וכיוצא בזה הרבה והכל כפי העתים העוברים על האדם, כי בהכרח שיעבר על האדם כמה וכמה מיני עתים שונים. וכן בדוד המלך כשנסתלק נאמר :

"והעתים אשר עברו עליו ועל ישראל", והצדיק הדור האמתי הוא מאיר בכל אחד מישראל שידע איך להתחזק את עצמו בשם יתברך בכל עת ועת כנ"ל. (שם אות ה):

לקוטי עצות - ערך סבלנות

א. כשאדם יודע שכל מארעותיו הם לטובתו, זאת הבחינה הוא מעין עולם הבא. וזה זוכין על ידי ודוי דברים לפני התלמיד חכם. ואז יזכה לידע שכל מה שעובר עליו כל ימי חייו, הכל לטובתו, כי הכל מחמת אהבה שהקדוש ברוך הוא אוהב אותו. וזה עקר שלמות הדעת של האדם, שלא יבעט ולא יתבלבל מהרפתקאות שעוברין עליו, רק יאמין שהכל לטובתו הנצחית (ד, א ג ד):

משיבת נפש - אות נ

כמו שהאדם צריך לעמד בנסיון לבלי לילך אחר תאוותיו בהתר או באסור, חס ושלוש, כמו כן צריך להתחזק לעמד בנסיון אם כבר נכשל, חס ושלוש, ועבר עליו מה שעבר לבל יפל על ידי זה לגמרי, חס ושלוש. כי מה שנמצאים הרבה בני אדם שנופלים בדעתם ואומרים, שאי אפשר להם לילך בדרך הישר עוד, זהו רק מחמת תאוותם ויצרם הרע שמבקשים תואנה ועלילה לפרש מאחרי המקום, חס ושלוש, כדי שיוכלו לילך אחר תאוותם הרעות, חס ושלוש. כי התואנות והעלילות שהבעל דבר מוצא לכל אדם רבו מספר ולכל אחד מוצא עלילות מיוחדות רובם על ידי חסרון פרנסה ומניעות המונעים וכו'. אך אף על פי כן כל אחד מישראל נפשו מרה לו מאד על זה, כי יודע שיצטרך לתן דין וחשבון, ועל כן מתגבר בו הטוב בכל פעם ומתעורר לשוב לשם יתברך. אך בשום דבר אינו מוצא לעצמו עלילה ופטור כל כך כמו על ידי התחבולה הנ"ל של הבעל דבר שמפילו בדעתו בכל פעם ומראה לו כאלו אפס תקוה, חס ושלוש,

כי רואה בעיניו שכבר חתר כמה פעמים לשוב לשם יתברך ונפל אחר כך כל אחד כפי מה שנפל וכן היה כמה פעמים בלי מספר. ועל כן הוא פטור כבר בעיני עצמו מלחתר עוד חתירות לשוב לשם יתברך:

אבל באמת כל הרעיונים והמחשבות של נפילות כאלו הם רק מעשי בעל דבר שמוצא לו עלילה לפרש מאחרי המקום כנ"ל, כי באמת אין שום יאוש בעולם כלל וכל אדם צריך שיעבר עליו הרבה הרבה קדם שזוכה להכנס אל הקדושה. ומי לנו גדול מאדם הראשון שפרש מאשתו ושב בתשובה שלמה מאה ושלישים שנה. ודיקא בכל אלו המאה ושלישים שנה באו רוחות וחממו אותו וכו', כמו שאמרו רבותינו, זכרונם לברכה, ובודאי נחלשה דעתו מאד מזה בכל פעם, ובודאי ארב עליו הבעל דבר ורצה להפילו בדעתו לגמרי בכל פעם. אבל הוא התגבר בכל עת ולא הניח דרכי תשובתו שעסק בהם, עד שזכה בסוף המאה ושלישים שנה להוליד את שת 'שממנו הושתת העולם' ויצאו ממנו האבות ומשה ומשיח, ואדם הראשון בעצמו היה גם כן כל ימיו צדיק וחסיד ונפטר בשם טוב. ואף על פי שעדין צריכין לתקן הפגם שלו בכל דור ודור, אף על פי כן אם לא היה מתגבר ומתחזק בעצמו לתקן מה שתקן בודאי היה קשה מאד התקון ביותר גם לצדיקים הבאים אחריו:

וכמו כן הוא ממש בכל אדם גם עכשו כי זהו עקר הנסיון שלו, שיתחזק את עצמו בכל הירידות שבעולם, רחמנא לצלן, בכל אשר יעבר עליו וירגיל את עצמו בכל יום להתחיל מחדש וידמה בדעתו כאלו נולד היום וכו'. ואז מה שיזכה לתקן בעצמו על ידי תשובתו השלמה בודאי מה טוב ומה שלא יזכה לגמר התקון, יהיה בטוח בכח וזכות הצדיקים הקדושים שיש להם כח להפך הכל לטובה. ובלבד שלא יתיאש את עצמו מלצפות ולקוות לשם בקווי אחר קווי ולהרבות בצעקה ובקשה ותחנונים לפניו יתברך, "כי עם ה' החסד והרבה עמו פדות" וכו'. (שם אות ט י"א):

משיבת נפש - אות נא

לפעמים נופל האדם בדעתו מחמת שנדמה לו שחבריו בני גילו טובים ממנו הרבה, ואף על פי שבודאי הוא מדה טובה להיות שפל רוח בפני כל אדם ולהחזיק את כל אדם טוב ממנו. אבל אם יפל בדעתו על ידי זה, חס ושלוש, אין זה ענוה אדרבא, זה גדלות גדול שאין נאה לו שיעבד איזה עבודה לשם יתברך ועדין הוא רחוק כל כך וחבריו כבר זכו למה שזכו. כי באמת אסור להרהר אחרי המקום ומי יודע מאיזה מקום הוא ובאיזה מקומות נמשך על ידי מעשיו. כי אין אדם דומה לחברו כלל:

וזה בחינת מה שאמרו רבותינו, זכרונם לברכה, לענין ספירת העמר "וספרתם לכם וספרתם לעצמכם". כי כל הבא לטהר את עצמו ולזכות לקבל עליו על תורה שזה בחינת ספירת העמר שהוא הכנה לקבלת התורה צריך לספר הימים לעצמו דיקא ואל יפיל אותו חברו כלל, חס ושלוש, שזה בחינת: "אחד היה אברהם" כמבאר במקום אחר. הינו שחשב תמיד שהוא רק אחד בעולם ולא הסתכל על שום מונע ומעכב ומבלבל. כי באמת כמו שיש כמה מניעות מרשעים הרוצים למנעו בכמה הסתות ופתויים וליצנות וכו' או בהתגרות המחלקת שמרבין עליו, כמו כן יש גם כן לפעמים כמה מניעות וחלישות הדעת אפלו מחבריו ואוהביו הכשרים באמת:

וכל זה אי אפשר לבאר היטב בכתב, רק המשכיל החפץ באמת יבין מדעתו, כי כנגד כל מיני מניעות כאלו צריכין לילך בדרך הנ"ל בבחינת: "אחד היה אברהם", ולא יסתכל על חברו כלל בבחינת: "וספרתם לכם לעצמכם" כנ"ל ולהתנהג בדרכי התמימות ולהיות בשמחה תמיד אפלו בעניות ודחקות גדול, וגם עבודתו ותפלתו אינה בשלמות כלל. אף על פי כן יהיה שמח בחלקו תמיד ולא יסתכל על העולם כלל, שיש הרבה שיש להם פרנסה בשפוע וגם בעבודת השם בתורה ותפלה נדמה לו שהם

גדולים ממנו אלפים מדרגות אף על פי שלא ראה מהם יגיעות כאלה והוא התיגע כל כך ולא זכה לזה והוא בעניות ובשפלות גדול בגשמיות וברוחניות. אף על פי כן אל יפל בדעתו מזה כלל ויהיה שמח בחלקו ויחיה את עצמו בכל עת במה שיוכל, וכל נקודה טובה שמרויח לפעמים יהיה יקר בעיניו מאד ויודה לשם יתברך אשר הפליא חסדו עמו לזכות לזה על כל פנים. ומה אכפת ליה מה שחברו גדול וטוב ממנו, טוב ה' לכל. וכמובא בהמעשה של התם שהיה רגיל להשיב על ששאלו ממנו מה שחברו לוקח מקח גדול יותר בעד מלאכתו והשיב: "מה אכפת לי בזה זה מעשה שלו וזה מעשה שלי", והוא היה משתעשע ושמח מאד במלאכתו אף על פי שלא היתה בשלמות הראוי, וגם במעט הרוח שהרויח מיד ליד אחרי עמל ויגיעה רבה ולא הסתכל על אחרים כלל כנ"ל. (שם אות י"א):

משיבת נפש - אות א

מי שרוצה לשוב להשם יתברך, צריך להיות בקי בהלכה מאד, שלא יפיל ולא ירחק אותו שום דבר בעולם בין בעליה ובין בירידה. ובכל מה שיעבר עליו יחזק את עצמו (שקורין דער האלטין זיך) ויקים אם אסק שמים שם אתה ואציעה שאול הנך, שגם בשאול תחתיות יכולין לקרב את עצמו להשם יתברך, כי גם שם הוא יתברך נמצא, בבחינת ואציעה שאול הנך ("לקוטי מוהר"ן" ח"א סימן ו') עין תשובה אות י' וזו לשונו שם: כשרוצה אדם לילך בדרכי התשובה, צריך להיות בקי בהלכה וצריך להיות לו שני בקיאות, הינו בקי ברצו בקי בשוב שזהו בחינת עיל ונפיק, בחינת: "אם אסק שמים שם אתה ואציעה שאול הנך". הינו מי שרוצה לשוב להשם יתברך, צריך לחגר מתניו שיתחזק עצמו בדרכי השם תמיד בין בעליה בין בירידה, שהם בחינת אם אסק שמים שם אתה ואציעה שאול הנך, הינו בין שיזכה לאיזה עליה לאיזה מדרגה גדולה או קטנה, אף על פי כן אל יעמד שם ולא יסתפק עצמו בזה וצריך שיהיה בקי בזה מאד, לידע ולהאמין שהוא צריך לילך יותר ויותר וכו' שזהו בחינת בקי ברצו וכו':

וכן להפך, שאפלו אם יפל, חס ושלו, למקום שיפל, אפלו בשאול תחתיות, חס ושלו, גם שם אל יתיאש את עצמו לעולם בשום אופן יהיה איך שיהיה, רק יחפש ויבקש את השם יתברך ויחזק עצמו בכל מקום שהוא ובכל מה שיוכל. כי גם בשאול תחתיות נמצא השם יתברך, וגם משם יכולין לדבק את עצמו אליו יתברך. וזה בחינת: "ואציעה שאול הנך" בחינת בקי בשוב, כי אי אפשר לזכות לתשובה כי אם כשבקי שתי בקיאות אלו. ובאמת היא בקיאות גדול מאד שיזכה לידע, שצריכין ליגע עצמו ולטרח בעבודת השם תמיד ולצפות בכל עת להגיע למדרגה גבוהה יותר. ואף על פי כן אל יפל משום דבר ואפלו אם יהיה איך שיהיה, חס ושלו, אף על פי כן אל יפל בדעתו כלל ויקים ואציעה שאול הנך כנ"ל. וכשיש לו שתי בקיאות אלו אזי הוא הולך בדרכי התשובה, ואז ימין השם פשוטה לקבל תשובתו וזוכה לכבוד השם ונעשה על ידי זה אדם לשבת על הכסא אשרי לו.

ספר משיבת נפש - אות ה

כשצריך האדם לעלות מדרגה לדרגה צריך שיהיה לו ירידה קדם העליה, כי הירידה היא תכלית העליה. ומזה יכול כל אדם להבין כמה הוא צריך להתחזק בעבודת השם ולא יפל לעולם בדעתו מכל הנפילות והירידות שבעולם כי אם יתאמץ ויתחזק לבלי להסתכל על זה בשום אופן שבעולם אפלו אם יעבר עליו מה, יזכה לבסוף שיתהפכו כל הירידות לעליות גדולות, כי הירידה היא תכלית העליה. ויש בזה הרבה לדבר כי כל אחד שנפל למקום שנפל נדמה לו שעליו אינם נאמרים דברים האלה כי נדמה לו

שעליו אינם נאמרים רק לגדולים במעלה העולים בכל פעם מדרגא לדרגא אבל באמת תדע ותאמין, כי כל דברים אלו נאמרים גם על הקטן שבקטנים והגרוע שבגרועים, כי השם יתברך טוב לכל תמיד. (שם כ"ב):

לקוטי עצות - ערך סבלנות

ג. צריך שיהיה שלום לכל אדם במדותיו, הינו שלא יהיה מחולק במדותיו ובמאורעותיו, שלא יהא לו חלוק בין בטיבו בין בעקו תמיד ימצא בו השם יתברך, ולא יתבהל ולא יתבלבל משום דבר שבעולם, רק כל מה שעובר עליו בכל יום הן טובות, הן יסורין וצרות ודאגות והרפתקאות, חס ושלום, ידע ויאמין שהכל לטובתו הנצחית, ודיקא על ידי זה יוכל להתקרב לשם יתברך אם ירצה באמת. וכן צריך לאהב את חברו ושיהיה לו שלום עם הכל ולסבל מחברו, אף אם יש לו איזה יסורים ממנו, ולהשתדל לדונו לכף זכות ולמצא בו טוב, ולהפך הדבר לטובה, לומר בדעתו, שלא כון חברו לרעה כל כך כמו שהוא סובר וכו', וכיוצא בזה הרבה שישתדל לחפש ולבקש אהבה ושלום עם חבריו ועם כל ישראל. וזה זוכין על ידי התורה ועל ידי הצדיקים שהם נקראים שלום, ועל ידי זה יזכה לאהב את השלום בכל מקום הן בטיבו וכו', ויאהב כל אחד את חברו ויהיה שלום בין כל ישראל (לג, א):